

Прилог 11.1.

ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ ВИСОКЕ ШКОЛЕ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА «МИХАИЛО ПАЛОВ» У ВРШЦУ

Основни подаци :

Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“
Омладински трг бр. 1, Вршац,
ПИБ 100913781,
Матични број: 08038830,
тел/ фах: 013 831628; 830 024,
e-mail: vsvasbiblioteka@hemo.net
vsvassekretar@hemo.net

Делатности високошколске установе

- научно поље: друштвено-хуманистичке науке;
- научне области;
- уже научне области.

Орган пословођења

Проф. др Грозданка Гојков, директор
013/831-628, 830-024
vsvassekretar@hemo.net

Лице задужено за квалитет: др Александар Стојановић
013/831-628
vsvaskatedrapp@hemo.net

Студијски програми и трајање:

1. Струковни васпитач деце предшколског узраста (на српском, румунском и ромском наставном језику) – основне струковне студије

Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ на којој се тражи акредитација новог студијског програма – струковни васпитач деце јасленог узраста, направила је документ којим се регулише политика обезбеђивања квалитета. Овај документ је усвојен и доступан је јавности путем web странице www.uskolavrsac.edu.yu и огласне табле. На овом месту даће се неколико момената на којима се досада радило узимајући у обзир стандарде самовредновања и оцењивања квалитета високошколских установа.

Стандард 1: Стратегија обезбеђивања квалитета

Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу усвојила је Стратегију обезбеђивања квалитета која је на претходно датом сајту доступна јавности и овим трасирала пут у овој области и оно што је до сада чињено на други начин уобличио, озваничило и сматра својом будућом стратегијом. Опредељења из ове стратегије, која су саставни део докумената за акредитацију, налазе се у прилогу. Они се односе на стандарде који су утврђени Правилником о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа.

Стандард 2: Стандарди и поступци за обезбеђивање квалитета

Основни стандарди квалитета дати су у документу "Политика обезбеђења квалитета", као и поступци којима ће се настојати обезбедити квалитет ових стандарда (дато у прилогу). Овде ће се само неки од њих акцентовати.

Висока струковна школа за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу обезбеђује услове за ефикасно и квалитетно студирање на српском, румунском и ромском језику за позив васпитача у предшколским установама на струковним студијама. У овом смислу, стара се о квалитету наставног плана и програма, педагошкој одговорности професора и сарадника у раду са студентима, као и о условима неопходним за остваривање наставног плана и програма. Један од посебно значајних услова су компетенције наставног и сарадничког кадра, те ће се о томе, као и о истраживачком раду институције, односно њених наставника, посебно водити рачуна.

Комисија за обезбеђивање квалитета донела је основне смернице за Стандарде и поступке и учинила их јавно доступним наставницима и студентима Високе струковне школе за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу. Неки од елемената односе се на следеће:

Висока струковна школа за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу и носиоци послова у њој, њени наставници, сарадници и ваннаставно особље вреднују се:

- сумом научне компетентности;
- бројем и врстом научних пројеката (локални, регионални, међународни) у којима наставници и сарадници учествују;
- бројем и врстом пројеката којима Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу руководи;
- бројем и врстом научних симпозијума (стручних и научних скупова) које ова институција организује;
- нивоом међународне размене студената, наставника и сарадника;
- бројем и врстом научних и стручних публикација које објављује;
- чланством њених наставника у међународним и националним научним друштвима и академијама;
- бројем и врстом научних признања и сл.

Ово су, дакле, били неки од стандарда, а поступци којима се доприноси њиховом остваривању односе се на:

- обезбеђивање услова за усавршавање наставника и сарадника (набавка литературе на страном језику, могућност да се презентују налази истраживања на научним скуповима у земљи и иностранству, могућност да се преко Интернета уђе у друге библиотеке и дође до адекватних наслова...);
- истраживачки рад и укључивање у истраживачке пројекте.
- организовање научних скупова у самој институцији (организовано је 16 округлих столова на тему даровитости, неки од њих били су и међународни и објављивани су билингвални зборници са ових скупова.
- самовредновање и вредновање од стране студената наставникове педагошке способности и сл. (подаци у прилогу).

Стандард 3: Систем обезбеђења квалитета

Питања обезбеђења квалитета дефинисана су оквирно у стратегији обезбеђења квалитета, тј. у документу под насловом "Политика обезбеђивања квалитета", који је у прилогу, а нека од њих дефинисана су и статутом Високе струковне школе за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу, тј. у предлогу статута, који се, такође, даје у прилогу. У организациону структуру институције уткано је и ово питање. Статутом је у оквиру послова и задатака наставника, сарадника, студената, стручних органа, катедри и комисије за обезбеђивање квалитета одређено и доношење и спровођење стратегије, стандарда и поступака за обезбеђивање квалитета. Студенти су, као посебно

заинтересовани актери педагошког рада ове институције укључени у рад комисије за обезбеђивање квалитета, поред наставника и сарадника, као и ненаставног особља.

Стандард 4: Квалитет студијског програма

- О овом стандарду водило се рачуна при изради наставног плана и програма Струковни васпитач деце јасленог узраста. Досадашњи рад на праћењу квалитета студијског програма односио се на:
  - редовну анализу савремености наставних садржаја,
  - евентуално њихово дуплирање у појединим предметима,
  - ниво захтева од појединих професора, у смислу броја консултоване литературе, процента пролазности и средњих оцена; и
  - оцена од стране институција у којима су се дипломирани студенти запошљавали.
- Ово су, свакако, неки од елемената који ни убудуће не би могли бити занемарени, али им се додају и следећи:

Стално освртање на:

- испуњавање циљева институције, односно њихову усклађеност са студијским програмима и пратећом дидактичком апаратуром истих,
- усаглашеност односа опште-академских, научно-стручних и стручно-апликативних дисциплина,
- оптерећење студената мерено ЕСПБ,
- ниво стручности на крају студија,
- могућност запошљавања,
- оцене студената у току и након завршених студија и сл.

Комисија за праћење квалитета уградиће ове и друге елементе у систем праћења којим би требало да се иде ка подизању квалитета студија у оквиру новог студијског програма – Струковни васпитач деце јасленог узраста на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу.

Стандард 5: Квалитет наставног процеса

Квалитет наставног процеса праћен је периодично, на крају семестара, тако што су шефови катедара анализирали оствареност планираних часова према наставном плану, као и настојања професора да се студенти што више укључе у наставни процес, односе циљева и ефеката наставе и сл.

Распоред наставе и вежби није сасвим прилагођен потребама студената, између осталог зато што су и њихове потребе различите (неки раније долазе због превоза, некима одговарају паузе због термина за ручак, другима више одговара да је без пауза и сл.). О овоме ће се убудуће више водити рачуна.

Интерактивност у настави сагледавала се из угла испуњености захтева да се студентима дају задаци за критичке анализе, компарације и сл., након предавања, те да се они покушају опробати и у трагању за практичним примерима за појмове о којима је у настави било речи. Интерактивна настава није нешто што бисмо могли рећи да је до сада остварена на жељеном нивоу. Постоје предмети у којима су студенти више активни, те уз мању асистенцију професора могу доста да се укључе не само на вежбама, него и у оквиру предавања да више питају, дискутују и сл., али то, углавном, закључено је, зависи од нивоа познавања садржаја који се обрађује. Узроци слабе интеракције виде се и у претходним навикама студената да се превасходно усмере ка фактографији и меморисању. Учење учења је нешто што би, нажалост, многи од њих још требало да усавршавају. И то је оцењено кроз анализе као један од значајних задатака у наредном периоду. Читаоцу предлога наставних програма у Књизи наставног плана и програма (прилог) неће промаћи да се у прелогу овога документа о овоме водило рачуна.

Значајно је поменути да су нивои захтева били доста високи. О овоме се редовно расправљало на седницама Наставног већа. Средња оцена Школе се годинама креће око 7. У протеклој школској години била је 6,98, а пре тога 6,93. Критеријум оцењивања био је, дакле, непромењен и по нашој оцени доста строг.

О педагошким способностима наставника и другим својствима значајним за квалитет наставног процеса било је већ речи у кратком приказу налаза експлоративног истраживања, који је дат код стандарда 14 (Систематско праћење и периодична процена квалитета).

Стандард 6: Квалитет научно-истраживачког и стручног рада

У Извештају о раду Школе у претходној години дати су подаци о укључености ове институције у научно-истраживачки рад, као што је и у Програму рада Високе школе струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ наведено у којим је пројектима Школа укључена, односно које она организује, а и у којима учествују њени наставници и сарадници (прилог), а и у Књизи наставног плана и програма Високе струковне школе даје се преглед истог питања. Чињеница да су професори објавили значајан број наслова (монографије, уџбеници, студије, рецензије и сл.) и да су учествовали на великом броју научних скупова у земљи и иностранству са саопштењима у прошлој школској години, као и да је институција носилац једног локалног и једног међународног истраживања, а да је више њених професора укључено у научни пројекат одобрен од стране Министарства за науку Републике Србије говори о квалитету научно-истраживачких активности.

Јединство научног и образовног рада подразумева се у мери у којој наставни рад прати истраживачки, односно у којој истраживања постоје као претпоставка савремености наставног рада. Битна је констатација да су пројекти истраживања, односно њихове теме у функцији мисије установе, тј. усклађени са стратешким циљем установе. Ово се види већ из наслова истраживачких пројеката, као и монографија, уџбеника и других објављених студија, као и тема којима су се професори бавили на научним скуповима. О овоме се води рачуна и на Наставном већу, а пре тога се расправља на комисији за праћење квалитета и катедрама о овим аспектима научноистраживачког рада.

Наслови издавачке делатности уклапају се у претходну констатацију. Од када се Школа бави издавачком делатношћу (десетак година), издато је више од 140 наслова. Ово су стремљења и дугорочна оријентација Високе школе струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу .

Подстицање младих и њихово укључивање у научно истраживачке активности види се из чињенице да су од тренутка акредитовања Високе школе 4 наставника стекла звање доктора наука, да се пред одбраном доктората тренутно налази још три наставника и сарадника, да је три наставника и сарадника на првој (1) и трећој (2) години докторских студија, један сарадник на последипломским студијама, а један сарадник у поступку одбране магистарског рада. Такође, у протеклом периоду, у нашој школи запослена су још 4 доктора наука са пуним радним временом.

Стандард 7: Квалитет наставника и сарадника

Ангажовање на обезбеђивању овог стандарда било је до сада утврђено законом, што се и убудуће планира. Брига о квалитету наставника, односно педагошког рада Високе школе струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршци требала би да «баци» ново светло на овај аспект рада, дакле, поред прописане процедуре и услова за избор подразумева се и даље перманентно стварање услова за њихово напредовање у стручном и научном погледу, а ово је још један од садржаја праћења квалитета ове установе. Но, досадашњи напори у овом смислу говоре о смеру којим смо већ ишли и о тенденцијама ка којима се упућујемо.

Издавајемо учешће наставника у пројекту "Глобализација и метатеоријске концепције педагошке методологије", који је у програму Министарства за науку и заштиту животне средине за период

2005-2010. године. Руководилац пројекта је проф. др Грозданка Гојков, а са Високе школе учествују још проф. др Адријан Негру, као и проф. др Радован Грандић.

Сматрамо значајним да квалитету наставника и сарадника у протеклом периоду доприноси и реализација пројекта чији је носилац била Висока школа (аутор пројекта је угледно име у области даровитих проф. др Босиљка Ђорђевић). Наслов пројекта је био «Даровити и одрасли». У овај пројекат био је укључен већи број професора.

Тематика даровитих је као дугодишња преокупација ове институције сада већ седми пут акредитована у виду семинара за наставнике, учитеље и васпитаче од стране Министарства за просвету. До сада је организовано десетине семинара широм Србије и било је укључено око 700 наставника, педагога, психолога, учитеља и васпитача. Семинари по овом пројекту актуелни су и у току ове школске године.

Исту област пројектовали смо и за сарадњу са суседном Румунијом, тј. у оквиру пројекта за регионално повезивање које је себи поставила Европа. Одобрен је и реализован велики пројекат за усавршавање наставника, учитеља и васпитача из Румуније и Србије (Срба и Румуна) на тему: GIFTED CHILDREN AND RELEVANT ADULTS IN THE REGION OF SOUTH BANAT AND TIMISH (Даровита деца и релевантни одрасли у региону јужног Баната и Тимиша). Реч је о суседском програму који је подржала Европска агенција за реконструкцију Балкана у сарадњи са Министарством за економске односе са иностранством. Семинар је обухватао учеснике из Темишвара (Румунија) и из наше земље.

Центар за професионални развој запослених у образовању -Сектор за стручно усавршавање и напредовање одобрио је, поред поменутог програма још 5 програма сталног усавршавања које реализује наша школа: Когнитивни стил у функцији индивидуализације наставе (р.б. 496); Методе и технике развоја стваралаштва (509); Модели професионалног развоја наставника (515); Оцењивање у школи (563); Педагошке компетенције наставника из угла друштва знања (565). Сви програми су до сада успешно реализовани (поједини више пута) и врло добро оцењени од стране полазника.

Посебно ћемо издвојити учешће наставника Високе школе на Европској конференцији о даровитима (ЕСНА) у Паризу, јула 2010. године. Поред успешне презентације на конференцији, посебно би истакли да је од великог броја пријављених радова аутора из целог света на Конференцији (укупно 136), 2 рада наших професора, академика Грозданке Гојков, др Александра Стојановић, мр Јелене Пртљага и др Наташе Стурза-Милић у потпуности објављена у оквиру изабраних „Топ 10“ радова.

Значајним сматрамо и рад на пројекту који је финансирао Покрајински секретаријат за образовање и културу, чији је наслов "Компетенције будућих учитеља и васпитача". У протеклом периоду објављена је монографска студија под овим насловом.

Ово су само неке од активности којима се презентује квалитет рада наставника, односно њихово настојање да себе што боље припреме за оно што их у раду са студентима очекује. Свакако да о њиховом квалитету најбоље говоре сами студенти, тј. њихова спремност за педагошки рад са децом.

Стандард 8: Квалитет студената

Селекцијом студената приликом уписа на студије на Високу школу струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу настојало се до сада, а тако би требало бити и на новом студијском програму Струковни васпитач деце јасленог узраста, обезбеђивати квалитет студената. Конкурс за упис студената објављиван је јавно, а значајан елемент је провера способности (говорних, музичких, физичких). Конкурс за испит, дакле, услови за упис дати су као прилог овом документу.

На седницама Наставног већа и Комисије за квалитет ово је питање често на дневном реду, а један од значајних закључака могло би бити запажање да се примећује тренд да се на студије уписују све бољи кандидати (претежно врло добри и одлични ученици). Највећи број је завршио гимназију, музичку, балетску, медицинску, а има их и из школе унутрашњих послова, економске, хемијске и других школа.

Овде је значајна чињеница да се на овим студијама види практична оспособљеност студената за рад. Испити из методичких предмета састоје се из практичних предавања, на којима се види

оспособљеност студента за самосталан рад. Професори су у овим активностима, дакле, предавањима која студенти држе као вежбе и на завршном предавању заиста ментори, сарадници на припремању ових часова. Студент без одобрене припреме не може ићи на предавање. Пред децом и васпитачима у групи једнаку одговорност имају професор и студент.

Значајно је овде поменути да су нивои захтева били доста високи. О овоме се редовно расправљало на седницама Наставног већа и Комисије за квалитет. Средња оцена Школе се годинама креће око 7. У протеклој школској години била је 6,98, а пре тога 6,93. Критеријум оцењивања био је, дакле, непромењен и по нашој оцени доста строг. Распон средњих оцена креће се од 6 до 8. А ова чињеница, тј. распон, зависи и од броја студената. Код предмета као што су страни језици, где се рад одвија углавном у мањим групама, успех студената је виши, а и проценат пролазности. Значајно је да су студенти имали доста прилика за проверу (вежбе, колоквијуми, практични испити) помогла је њиховом стручном оспособљавању и релативно очекиваном трајању студија. Чињеница да је ове године већ у року дипломирало око 15 студената (прва генерација трогодишњих, струковних студената), говори о томе да су студенти и професори, ипак, успешно савладавали постављене задатке.

Једнакост студената у сваком погледу је подразумевана. На Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу студирали су студенти различитих нација (Румуни, Роми, Мађари, Чеси, Словаци, Русини, Бугари, а било је и студената из Румуније, Срба и Румуна).

Стандард 9: Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса

Квалитет уџбеника, литературе и других средстава потребних за савладавање наставних садржаја одређен је правилником који регулише ову материју, а који је саставни део докумената који се прилажу за акредитацију новог студијског програма Струковни васпитач деце јасленог узраста.

До сада је на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ омогућавано студентима да набаве већи део наслова који су им били неопходни за испите. Значајно је да је добар број наслова био у библиотеци, дакле, већина уџбеника и обавезне литературе и то у више (пет до десет) примерака, тако да су до књига могли доћи и студенти који нису могли да их купе.

Библиотечки фонд има 27466 наслова стручне литературе на српском, а 6500 наслова на румунском језику. У протеклој години набављено је 220 нових наслова, а нових библиотечких јединица је 276. Око четири хиљаде наслова су покљоњене књиге у прошлој години, које нису до краја обрађене. Дакле, на располагању студентима је скоро 40000 књига.

Овде издвајамо да је у протеклој школској години број новоуписаних корисника 250, а број коришћених библиотечких јединица (књига, часописа, фотокопија и сл.) преко 5000 и ван овога 1850. Ако се са овим цифрама упореди број студената, може се закључити да су студенти користили доста литературе, те да стоје оцене о њиховој доброј припремљености за позив.

Из извештаја о раду библиотеке, који је стигао након надзора од стране надлежне службе Матице српске из Новог Сада издваја се детаљ који говори о мотивисаности и компетентности библиотекара за подршку у библиотеци и читаоцима, као и о адекватности простора. И рад библиотекара праћен је до сада два пута годишње путем извештаја, а сада и путем студентског изјашњавања. Убудуће ће на ово последње бити стављен већи акценат.

У библиотеци постоји могућност да студенти сами пишу своје радове (компјутер, штампач), као и могућност да неограничено користе Интернет (бежични).

Стандард 10: Квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке

Управљање буџетом утврђено је Законом и статутом који се даје у прилогу. Статутом је утврђен и поступак заснивања радног односа и напредовања ненаставног особља. Оцена рада ненаставне подршке дата је у извештају о вредновању од стране студената (прилог). Управљање Високом школом струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ било је предмет анализа два пута годишње и део Извештаја о годишњем раду школе.

Стандард 11: Квалитет простора и опреме

Обим и структура простора до сада су задовољавали потребе Високе школе струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу. У прилогу се даје обим и структура простора. Наглашено је питање недовољних капацитета Дома ученика и студената и то више у смислу питања исхране. Као проблем јавља се и питање правила по којима се додељују права на Дом. Убудуће би требало да се у овоме више ангажују и сами студенти.

У Школи постоји посебна информатичка лабораторија у којој се изводи настава информатике и у којој је обезбеђен приступ техничким уређајима. У прилогу бр. 10.1 и 10.2 даје се доказ о поседовању информационе технологије из кога се може видети ниво опремљености. Опрема је функционална, али ниво савремености могао би да захтева и новију опрему.

Стандард 12: Финансирање

Финансирање Високе школе струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу је било од средстава буџета, школарине, научно-истраживачког и стручног рада, као и од пројеката и уговора везаних за реализацију одређених пројеката, пре свега стручног усавршавања. Финансирање је било јавно доступно кроз извештаје о пословању и годишњи обрачун и разматрано на Управном одбору Школе. Школа је до сада била ликвидна. Остали подаци о финансирању налазе се у прилогу.

Стандард 13: Улога студената у самовредновању и провери квалитета

Учешће студената у процесу вредновања установе планирано је путем комисије за вредновање квалитета, као и кроз елемент самовредновања. Резултати анкете дају се у прилогу, а овај извештај ће се разматрати на комисији за обезбеђивање квалитета и тако ће и студенти имати прилике да партиципирају у оцени квалитета и да дају предлоге за његово побољшање. Као садржај рада комисије за обезбеђивање квалитета је разматрање оцена студијских програма у оквиру курикулума и њиховог докимолошког угла.

Стандард 14: Систематско праћење и периодична провера квалитета

Према поменутој стратегији урађено је следеће:

- *самопроцењивање наставника* - наставници су на крају сваког семестра давали анонимне упитнике студентима са питањима за која су сматрали да су значајна за обезбеђивање квалитета наставног рада. Уз ово, анализирали су успех студената из предмета који предају и посећеност предавањима. На катедрама су износили уочене недостатке у организацији рада Школе, као и у потребним средствима за рад.

Након ових анализа Наставно веће закључило је да се Школа ангажује на обезбеђивању средстава за видео презентације (јер постоје само два бим пројектора). Такође је уочена потреба за корекцијом распореда часова, јер су студенти ангажовани већим делом дана, те им остаје мало времена за самосталан рад.

Посебно је истакнуто питање недостатка савремене стручне литературе на румунском језику и ромском језику.

Такође, на крају семестара вршене су анализе квалитета педагошког рада наставника и резултата вредновања од стране студената путем извештаја катедара и Комисије за квалитет на Наставном већу Школе.

Садржаји вредновања и самовредновања били су следећи:

1. квалитет наставног процеса,
2. квалитет студијских програма,
3. квалитет научно-истраживачког, уметничког и стручног рада,
4. просторни и други услови итд.

Као вредно, у првом реду издвајамо схватање значаја и потребе да се установљена стратегија обезбеђења квалитета конкретизује кроз активности, мере стручних тела, те да студенти и наставници знају своје обавезе и садржаје у смислу вредновања које су прописане овим документом.

Сматра се значајним навести и неколико налаза једног експлоративног мини истраживања спроведеног у оквиру ових поступака оцењивања квалитета и самовредновања. Самовредновање је имало циљ да се на овај начин осврне на ефикасност професора из угла студената, те да из још једног угла покуша да боље сагледа проблематику вредновања професора од стране студената и самовредновања професора. Овакав приступ овом питању условљен је, поред осталог, и бројношћу отворених питања у области процене ефикасности подучавања на високом ступњу. Ово је питање већ из разговора са катедара и међу колегама стигло на странице педагошких часописа и упоредо са залажењем у његову структуру истиче се и његова сложеност. И поред академских истраживања и познатих компаративних студија, много је још питања отворених. Нека од њих односе се на:

- шта је ефикасно образовање,
- како се може дефинисати,
- како се може мерити...

За одговорима на њих трага се, а песимисти мисле да консензус, чак, и није могућ. На одговоре утиче, свакако, велики број фактора, а као најзначајнија истиче се чињеница да ефикасност поучавања укључује вишеструке перспективе. Истиче се, чак, да би методологија могла да утиче на налазе (прикази вишеструке валидности често долазе до различитих закључака, делимично и због ставова оних који интерпретирају налазе).

Проблем којим смо се у овом експлоративном истраживању бавили односио се на могућност да се дође до елемената ефикасности на високом образовању, како би се учинио покушај дефинисања универзитетске ефикасности поучавања. Интересовало нас је колико сложеност питања ефикасности подразумева вишеструкост дефиниције, или би се мултидимензионалност конструкта могла ухватити једном дефиницијом. Овом смо питању покушали да приђемо из угла ефикасности професора кроз оцене студената. Тиме смо, заправо у оквиру самовредновања направили корак даље и покушали да дођемо до одговора на питање које би имало шири и дугорочнији значај за ову проблематику.

Кратко ћемо се осврнути на методологију истраживања, како бисмо јасније могли да сагледавамо налазе. Од студената (350 будућих учитеља и васпитача) је тражено да оцене предаваче код којих су у претходном семестру имали предавања на Факултету или Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“. За ово смо користили ставке о ефикасности поучавања до којих смо дошли у литератури и за које су истраживачи извештавали да су јаки корелати поучавања.

Разјашњавање ставки сматрали смо неопходним пре попуне упитника како бисмо избегли грешке у давању процене, разјашњавању ставки, процедура и сл. Прихватили смо схватања, често сретана у литератури, о валидности оцена студената, односно прихватили смо налазе да студентске оцене инструкција високо корелирају са цртама личности наставника. Основни налази односе се на следеће:

1. Од 26 ставки у скали процене, регресионом анализом редуковано је 14 и дошло се до 12 предиктивних, које су оцењене као да могу да праве разлику између ефикасних и неефикасних предавача. Ове су ставке посматране кластер анализом, како би се дошло до описа предавача.
2. Оцене студената кретале су се од 1 до 5 на свим ставкама, а разлика међу средњим вредностима није велика. У просеку професори су оцењени високо на основу сећања студената, што се и очекивало обзиром да се тражило да студенти оцене оног професора за кога сматрају да је изузетно ефикасан.
3. Регресионом анализом дошло се до ставки које су као група произвеле вишеструку корелацију са глобалним мерењем. Ове су ставке објашњавале чак 67% варијансе у критеријуму ефикасности наставника. Додавање осталих ставки повећава варијансу за 1.8%, што говори да ових 6 ставки може да опише ефикасност наставника. Дискриминационом анализом упоређивали смо наставнике и дошли до варијабли које праве разлику између ефикасних и неефикасних професора. Дошло се до налаза да следеће ставке праве разлику између посматраних група:
  - вредност курса,
  - комуникација,
  - поштовање студената,
  - организација курса,
  - мотивисање студената.

Најзначајнија међу овим ставкама је "вредност курса". Најефикаснији су наставници који су мотивисали студенте да уче.

Ове су ставке даље подвргнуте кластер анализи у којој су посматрани само професори који су оцењени оценама 4 и више (N - 203) на општој ставци, дакле, најефикаснији. Хијерархијски кластер дао је интерпретабилни низ од пет класа ефикасних предавача, дакле, дошло се до пет профила ефикасних професора, који су доста слични, али се, ипак, у извесној мери и по одређеним својствима разликују.

Ефикасан наставник оцењен је високо од студената, пре свега, по питању вредности курса, бриге за њихово напредовање и искреног поштовања. Али, високо успешни наставници нису идеални. Нису имали високе оцене у односу на сваку од значајних варијабли. Значајно је да би и дефинисање успешног наставника ово морало да узме у обзир. Ефикасни наставници могу да надокнаде недостатке у неким областима, манифестујући изванредне способности у другима (упркос ниских оцена на једној издвојеној варијабли, могу бити оцењени као успешни, јер у осталим аспектима били су изванредни).

Уз претходне констатације значајно је поменути једно методолошко питање: колико би издвојена ставка "вредност курса" могла бити индикатор неукости студената да праве разлику између ефикасности предавача и вредности курса. Утисак је да су студенти у овом случају, пошто су оцењивали након завршеног курса, ујединили утиске и уградили их у свој суд. Ово је значајно за даље бављење овим питањима и узето у обзир код даље студентске евалуације наставника.

Поред претходног, рађено је и вредновање од стране студената према инструменту који се даје у прилогу "Правилник о студентском вредновању педагошког рада наставника, сарадника и ненаставног особља". Вредновање је вршено у септембру 2010. год., а организовала га је Комисија за праћење квалитета. Вреднован је рад свих наставника, дакле и предмета које они предају на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“. Упитници су дати професорима, а на катедрама и на Наставном већу дат је сумарни преглед, вршена је анализа и

донети закључци да се снимања редовно и даље врше, те да сваки од професора трага за могућностима којима ће превазићи уочене недостатке.

Табеларни приказ налаза вредновања педагошког рада од стране студената даје се у прилогу уз овај извештај.

Поред претходних поступака за оцењивање квалитета и до сада је на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ вршено редовно праћење напредовања студената, просек њиховог студирања, просечне оцене по предметима и укупна средња оцена школе и сл. Подаци о овоме налазе се у Извештају о раду за претходну школску годину, док је у уводном делу Књиге наставног плана и програма Високе струковне васпитачке школе дат преглед ситуације у смислу могућности за запошљавање будућих васпитача јасленог узраста. Овакве анализе биле су вршене и до сада, дакле, тражени су подаци од Националне службе за запошљавање, а дискутовано је и са предшколским установама о компетенцијама дипломираних кандидата.

Основне оцене у претходном смислу односе се на констатације да "тржиште није загушено, те да постоје потребе за квалитетно припремљеним кандидатима који би се школовали на Високој струковној васпитачкој школи, на студијском програму за рад са децом јасленог узраста". Што се компетенција тиче, замерке су до сада, углавном, биле упућене недовољном практичном сналажењу већ дипломираних кандидата. Дакле, сматрало се да су теоријски добро упућени, али да им је потребно више вежби и конкретних методичких поступака. Мада, морамо нагласити да постоје сазнања (истина, више неформална, али за нас подстицајна и значајна) да се приликом запошљавања у одређеним срединама кандидати који су дипломирали на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу са уважавањем рангирају. Такође, више пута је из појединих предшколских установа у Србији у директном контакту са Школом, тражена препорука и упућивање свршених кандидата. Позитивне рефлексије стизале су и након давања лиценци за рад студентима који су дипломирали на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу.

За пројектоване струковне студије за рад са децом јасленог узраста на Високој струковној васпитачкој школи консултовано је, такође, више наставних планова и програма из окружења, али и шире из других европских земаља. Добијене су и две позитивне рецензије са универзитета "Аурел Влајку" из Арада и "Тибискус" из Темишвара (Румунија), који су већ своје студије усагласили са правилима Болоњске декларације (рецензије се налазе у прилозима).

A. Stojanović	4,24	41	1,07	4,37	41	1,02	4,17	41	1,09	4,39	41	1,05	4,29	41	1,10	4,28	40	1,09	4,32	40	1,09	4,32	38	1,02	4,30
V. Paser	4,30	79	0,84	4,46	80	0,76	4,30	80	1,05	4,65	79	0,73	4,73	80	0,57	4,61	77	0,76	4,38	78	0,96	4,41	79	0,88	4,48
N. Sturza-Milić	4,74	35	0,61	4,86	35	0,35	4,69	35	0,63	4,80	35	0,72	4,79	34	0,41	4,69	32	0,64	4,71	35	0,62	4,63	35	0,60	4,74
D. Josifović	4,00	36	1,19	3,92	36	1,25	3,81	36	1,19	3,97	36	1,40	3,47	36	1,42	3,86	35	1,29	3,86	35	1,33	3,84	32	1,48	3,84
I. Magda	5,00	1	-	5,00	1	-	5,00	1	-	4,00	1	-	5,00	1	-	5,00	1	-	5,00	1	-	5,00	1	-	4,87
T. Suhecki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
P. Prtljaga	4,87	78	0,41	4,90	77	0,45	4,84	75	0,47	4,90	77	0,35	4,86	77	0,55	4,88	73	0,55	4,83	77	0,59	4,92	77	0,31	4,87
B. Vujsin	3,93	41	1,06	3,95	41	1,14	3,98	41	1,11	4,29	41	1,03	4,34	41	0,96	4,08	39	1,06	4,03	39	1,25	4,24	33	1,23	4,10
G. Gojkov	3,81	27	1,09	3,82	27	1,13	3,80	27	1,18	3,81	26	1,33	3,75	26	1,15	3,85	24	1,37	3,82	26	1,37	3,79	26	1,30	3,81
J. Prtljaga	4,79	19	0,42	4,84	19	0,37	4,84	19	0,37	4,79	19	0,42	4,83	18	0,38	4,78	18	0,43	4,89	19	0,31	4,79	19	0,53	4,82
Č. Mikleu	3,62	34	1,56	3,68	34	1,47	3,68	34	1,49	4,59	32	0,80	4,41	32	0,95	4,06	32	1,19	4,31	32	1,00	4,03	32	1,36	4,05
A. Gojkov-Rajić	4,56	25	0,92	4,64	25	0,91	4,56	25	0,92	4,40	25	1,19	4,63	24	0,97	4,40	25	1,00	4,64	25	0,91	4,56	25	0,96	4,55
T. Gorelova	4,38	55	0,87	4,44	55	0,90	4,41	54	0,92	4,67	55	0,82	4,45	55	1,07	4,38	52	1,16	4,46	54	1,08	4,47	53	0,91	4,46
S. Konstantin	4,36	73	0,98	4,25	73	1,01	4,18	72	1,12	4,33	73	1,01	3,81	68	1,27	4,06	68	1,21	4,03	69	1,21	4,42	71	0,94	4,18
R. Petrović	4,84	79	0,49	4,81	79	0,45	4,74	78	0,52	4,84	79	0,44	4,55	78	0,75	4,68	75	0,70	4,75	77	0,61	4,62	78	0,78	4,73
R. Grandić	3,55	80	1,56	3,46	80	1,53	3,48	79	1,42	3,56	80	1,68	3,57	79	1,44	3,44	78	1,56	3,48	76	1,52	3,51	74	1,61	3,51
A. Božin	4,88	78	0,36	4,90	77	0,38	4,86	77	0,42	4,86	77	0,42	4,92	76	0,27	4,89	75	0,31	4,97	77	0,16	4,92	77	0,31	4,90
M. Maran	4,75	53	0,58	4,68	53	0,67	4,49	53	0,97	4,85	52	0,50	4,43	53	0,91	4,55	53	0,91	4,47	53	1,08	4,56	50	0,93	4,60
E. Činč	4,60	35	0,60	4,46	35	0,82	4,57	35	0,61	4,69	35	0,53	4,66	35	0,59	4,41	32	0,91	4,50	34	0,79	4,50	28	0,74	4,55
A. Negru	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nastavni kolektiv u celini	4,40			4,41			4,35			4,47			4,42			4,38			4,41			4,42			4,41

¹ - Varijable označene brojevima 1-8 predstavljaju aspekte pedagoškog rada nastavnika:

1. Jasnoća izlaganja
2. Preglednost izlaganja
3. Izlaganje odgovarajućim tempom
4. Pridržavanje dogovorenih termina
5. Podsticanje uključivanja studenata u nastavu
6. Davanje korisnih informacija
7. Davanje odgovora na studentska pitanja
8. Objektivnost ocenjivanja

- U koloni br. 9 navedene su opšte ocene rada nastavnika koje predstavljaju proseke prethodno navedenih 8 prosečnih ocena.

3. Ocene rada nastavnika i redovnost pohađanja nastave, prosečna ocena i status na studijama

U ovom odeljku dovest ćemo u vezu ocene koje su studenti dali svojim nastavnicima sa njihovim statusom na studijama, redovnošću pohađanja nastave i dosadašnjom prosečnom ocenom. Pri tome, radi preglednosti izlaganja, navešćemo samo one korelacije koje su se pokazale statistički značajnim.

Kod **A. Stojanovića** postoji osrednje izražena tendencija da studenti koji imaju višu prosečnu ocenu tokom dosadašnjih studija daju niže ocene za davanje odgovora na studentska pitanja i objektivnost u ocenjivanju (korelacije su, redom, $r = -0,39$; $p < 0,05$ i $r = -0,38$; $p < 0,05$).

Kod **V. Paser** postoji prilično izražena tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju i više ocene za podsticanje aktivnosti na času ($r = 0,58$; $p < 0,01$). Slično, postoje i nešto slabije izražene tendencije da isti studenti ovom nastavniku daju više ocene i za jasnoću i preglednost izlaganja, izlaganje odgovarajućim tempom, davanje korisnih informacija i odgovora na studentska pitanja i objektivnost u ocenjivanju (korelacije su, redom, $r = 0,23$; $p < 0,05$, $r = 0,38$; $p < 0,01$, $r = 0,31$; $p < 0,01$, $r = 0,32$; $p < 0,01$, $r = 0,34$; $p < 0,01$ i $r = 0,43$; $p < 0,01$).

Kod **N. Sturze-Milić** postoji snažno izražena tendencija davanja viših ocena od strane studenata koji su redovnije pohađali nastavu, i to za sledeće aspekte rada: jasnoća i preglednost izlaganja, izlaganje odgovarajućim tempom, davanje korisnih informacija, odgovaranje na pitanja i objektivnost u ocenjivanju (korelacije su, redom, $r = 0,68$; $p < 0,01$, $r = 0,63$; $p < 0,01$, $r = 0,63$; $p < 0,01$, $r = 0,67$; $p < 0,01$, $r = 0,65$; $p < 0,01$ i $r = 0,63$; $p < 0,01$). Nešto slabije je izražena težnja da ovom nastavniku ti studenti daju više ocene za podsticanje aktivnosti na času ($r = 0,49$; $p < 0,01$).

Postoji osrednja tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju **D. Josifović** veće ocene za izlaganje odgovarajućim tempom, pridržavanje dogovorenih termina, podsticanje aktivnosti na času, davanje korisnih informacija i odgovora na pitanja (korelacije su, redom, $r = 0,50$; $p < 0,01$, $r = 0,37$; $p < 0,05$, $r = 0,36$; $p < 0,05$, $r = 0,37$; $p < 0,05$, $r = 0,41$; $p < 0,05$).

Kod **I. Magda** nije bilo moguće utvrditi povezanost ocena koje su studenti dali sa njihovom redovnošću na časovima, prosečnom ocenom i statusom na studijama, jer je u uzorak ušao svega jedan student koji je mogao da oceni njen rad (student koji pohađa nastavu iz rumunskog jezika).

Kod **P. Prtljage** postoji snažna tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju veće ocene za jasnoću i preglednost izlaganja, podsticanje aktivnosti na času, davanje korisnih informacija i odgovora na studentska pitanja i objektivnost u ocenjivanju (korelacije su, redom, $r = 0,66$; $p < 0,01$, $r = 0,70$; $p < 0,01$, $r = 0,67$; $p < 0,01$, $r = 0,64$; $p < 0,01$, $r = 0,61$; $p < 0,01$, $r = 0,69$; $p < 0,01$). Takođe, postoji znatno slabije izražena tendencija da studenti koji imaju veću prosečnu ocenu na studijama, daju više ocene ovom nastavniku za objektivnost u ocenjivanju ($r = 0,30$; $p < 0,05$). Nadalje, ovom nastavniku nešto veće ocene za podsticanje aktivnosti na času daju budžetski studenti ($M=4,93$) u odnosu na samofinansirajuće ($M=4,59$) ($t = 2,3$; $df=74$; $p < 0,05$).

Kod **B. Vujasin** postoji osrednja tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju više ocene za preglednost u izlaganju, izlaganje odgovarajućim tempom, podsticanje aktivnosti, davanje korisnih informacija i odgovora na studentska pitanja i objektivnost u ocenjivanju (korelacije su, redom, $r = 0,38$; $p < 0,05$, $r = 0,35$; $p < 0,05$, $r = 0,51$; $p < 0,01$, $r = 0,47$; $p < 0,01$, $r = 0,45$; $p < 0,01$, $r = 0,42$; $p < 0,05$). Takođe, postoji slabije izražena težnja da studenti sa većom prosečnom ocenom na studijama, daju ovom nastavniku veće ocene za odgovaranje na pitanja i objektivnost ocenjivanja (korelacije su, redom, $r = 0,33$; $p < 0,05$, $r = 0,35$; $p < 0,05$).

Kod **G. Gojkov** ne postoji statistički značajna veza između ocena koje su studenti dali ovom nastavniku s jedne, i redovnosti pohađanja nastave, prosečne ocene i statusa na studijama s druge strane.

Kod **J. Prtljage** postoji osrednja tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju više ocene za davanje korisnih informacija i odgovora na pitanja (korelacije su, redom, $r = 0,59$; $p < 0,05$, $r = 0,54$; $p < 0,05$).

Kod **Ć. Mikleu** postoji osrednja tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju više ocene za davanje korisnih informacija ($r = 0,53$; $p < 0,01$). Takođe, postoji osrednje izražena tendencija da ovom nastavniku niže ocene za pridržavanje dogovorenih termina daju studenti sa većom prosečnom ocenom na studijama ($r = -0,44$; $p < 0,05$). Nadalje, ovom nastavniku znatno veće ocene za jasnoću izlaganja daju budžetski studenti ($M=3,83$) u odnosu na samofinansirajuće ($M=2,0$) ($t = 2,36$; $df=32$; $p < 0,05$).

Kod **A. Gojkov-Rajić** postoji osrednja tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju više ocene za objektivnost ocenjivanja ($r = 0,43$; $p < 0,05$). Takođe, postoji osrednja težnja da studenti sa većom prosečnom ocenom na studijama ovom nastavniku daju niže ocene za podsticanje aktivnosti i davanje korisnih informacija (korelacije su, redom, $r = -0,52$; $p < 0,05$, $r = -0,51$; $p < 0,05$).

Studenti koji su redovnije pohađali nastavu teže da daju **T. Gorelovoj** više ocene za jasnoću i preglednost izlaganja, podsticanje aktivnosti na času i davanje odgovora na pitanja (korelacije su, redom, $r = 0,64$; $p < 0,01$, $r = 0,63$; $p < 0,01$, $r = 0,72$; $p < 0,01$, $r = 0,62$; $p < 0,01$).

Postoji slabo izražena tendencija da studenti sa većom prosečnom ocenom na studijama daju niže ocene **S. Konstantinoviću** za jasnoću izlaganja i pridržavanje dogovorenih termina (korelacije su, redom, $r = -0,25$; $p < 0,05$, $r = -0,27$; $p < 0,05$).

Postoji slabo izražena tendencija da studenti koji redovnije pohađaju nastavu daju više ocene **R. Petrović** za jasnoću i preglednost izlaganja i davanje odgovora na studentska pitanja (korelacije su, redom, $r = 0,27$; $p < 0,05$, $r = 0,27$; $p < 0,05$, $r = 0,23$; $p < 0,05$).

Postoji slabo izražena tendencija da studenti koji redovnije pohađaju nastavu daju više ocene **R. Grandiću** za jasnoću izlaganja i izlaganje odgovarajućim tempom (korelacije su, redom, $r = 0,24$; $p < 0,05$, $r = 0,26$; $p < 0,05$).

Postoji osrednja tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju više ocene **A. Božinu** za jasnoću i preglednost izlaganja i izlaganje odgovarajućim tempom (korelacije su, redom, $r = 0,51$; $p < 0,01$, $r = 0,42$; $p < 0,01$, $r = 0,41$; $p < 0,01$).

Kod **M. Marana** postoji relativno snažna tendencija da studenti koji su redovnije pohađali nastavu daju više ocene za izlaganje odgovarajućim tempom, pridržavanje dogovorenih termina i davanje korisnih informacija (korelacije su, redom, $r = 0,63$; $p < 0,01$, $r = 0,66$; $p < 0,01$, $r = 0,62$; $p < 0,01$).

Postoji osrednja tendencija da studenti koji redovnije pohađaju nastavu daju više ocene **E. Činču** za objektivnost ocenjivanja ($r = 0,43$; $p < 0,05$).

Rad A. Negrua, T. Suheckog i J. Lelee studenti nisu ocenjivali, jer u prethodnoj školskoj godini nije bilo studenata treće godine kojima, inače, predaju ova tri nastavnika.

4. Ocene rada biblioteke i studentske službe

U **Tabeli 3** prikazani su proseci ocena koje su studenti davali za rad biblioteke i studentske službe. Iz nje vidimo da su ove ocene solidne, s tim što je biblioteka dobila nešto veće ocene od studentske službe.

Tabela 3

Aritmetičke sredine (M), broj ispitanika (N) i standardne devijacije (SD) ocena rada biblioteke i studentske službe

Varijabla	M	N	SD
Biblioteka je snabdevena literaturom	3,62	79	1,24
U bibl. se može koristiti komp.	4,03	75	1,29
Bibliotekar je moj saradnik u traganju za literaturom	3,64	76	1,43
Opšta ocena rada biblioteke ¹	3,77	74	1,18
U studentskoj službi dobijam inf. i usluge na vreme	2,76	78	1,46

¹ Varijabla dobijena kao prosek 3 stavke upitnika koje se odnose na rad biblioteke

5. Ocene rada biblioteke i status na studijama, godina studija i prosečna ocena tokom dosadašnjih studija

Studenti prve godine studija daju u proseku značajno više ocene za rad biblioteke ($M=4,25$), u odnosu na svoje kolege sa druge godine ($M=3,10$) ($t = 4,66$; $df=70$; $p < 0,01$). Takođe postoji slabo izražena tendencija da studenti sa većom prosečnom ocenom na studijama daju niže ocene za rad biblioteke ($r = -0,28$; $p < 0,05$). Status na studijama nije u statistički značajnoj vezi sa ocenom rada biblioteke.

6. Ocene rada studentske službe i status na studijama, godina studija i prosečna ocena tokom dosadašnjih studija

Studentskoj službi studenti prve godine studija daju u proseku značajno više ocene ($M=3,17$), u odnosu na svoje kolege sa druge godine ($M=2,12$) ($t = 3,39$; $df=74$; $p < 0,01$). Status i prosečna ocena na studijama nisu u statistički značajnoj vezi sa ocenom rada studentske službe.